

LATVIJAS VIDES, ĢEOLOĢIJAS
UN METEOROLOĢIJAS CENTRS

**KOPSAVILKUMS PAR PASĀKUMU PROGRAMMU
IZPILDI 2016.-2018. GADĀ UN TO IZMAKSU
APRĒĶINU**

**SASKAŅĀ AR ŪDENS STRUKTŪRDIREKTĪVAS
2000/60/EK PRASĪBĀM**

RĪGA 2018

SATURS

Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi.....	4
1. Pamata pasākumu ieviešanas progress.....	4
2. Nacionāla mēroga papildu pasākumu ieviešanas progress	5
3. Papildu pasākumu ieviešanas progress.....	12
Secinājumi	17
Pasākumu programmas izpildes progresā 2016.-2018. gadā aprēķināto izmaksu un izpildes novērtējuma skaidrojums.....	18
Papildu pasākumu ieviešanas izmaksu skaidrojums	18

Materiālu sagatavoja VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” Iekšzemes ūdeņu nodaļas vecākās speciālistes Linda Fībiņa un Ineta Aršauska.

Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi

Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalos otro upju baseina apsaimniekošanas plānu 2016.-2021.gadam (turpmāk UBAP) un pasākumu programmu ieviešanas periodā no 2016. gada sākuma līdz 2018. gada beigām ir īstenoti daudzi pasākumi gan no pamata, gan papildu pasākumu saraksta.

1. Pamata pasākumu ieviešanas progress

Pamata pasākumu ieviešanu nodrošina normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas jāievēro konkrētiem sektoriem. Tādi pamata pasākumi kā piemēram, dažādu atļauju un licenču saņemšana, citu dokumentu sagatavošana, piemēram, ezeru ekspluatācijas noteikumu un ietekmes uz vidi novērtējumu sagatavošana, aizliegumu ievērošana (piemēram, saimnieciskās darbības aprobežojumi aizsargjoslās, aizlieguma novadīt vidē neattīrītus notekūdeņus ievērošana) tiek pildīti nepārtraukti.

Pirmo reizi Latvijā ir noteiktas prasības decentralizētajām kanalizācijas sistēmām, noteikti pienākumi gan to īpašniekiem, gan pašvaldībām, gan asenizatoriem (Ministru Kabineta noteikumi Nr. 384 „Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu” ir izstrādāti un stājušies spēkā 27.06.2017.). To mērķis ir samazināt vides (t. sk. ūdeņu) piesārņojumu ar notekūdeņiem, iegūt precīzāku informāciju par šādu sistēmu skaitu, veidiem, izvietojumu. Grozījumi riska ūdensobjektu sarakstos aktualizēti atbilstoši UBAP, jo riska objekta statusu ņem vērā atsevišķos atbalsta mehānismos, piemēram, atbalstu par meliorācijas sistēmu pārbūvi un atjaunošanu riska objektu sateces baseinos saņem tikai tad, ja tiek ierīkoti videi draudzīgi risinājumi.

2. Nacionāla mēroga papildu pasākumu ieviešanas progress

Nacionālā mēroga papildus pasākumi tiek ieviesti pamazām – tiek īstenoti gan tie pasākumi, kuru izpildes termiņš saskaņā ar UBAP informāciju ir 2021. gads, gan arī turpinās to pasākumu ieviešana, kuriem bija jābūt jau īstenotiem līdz 2018.gada beigām. Nacionāla mēroga papildus pasākumi ir sagrupēti sešos rīcības virzienos:

1. Aktīvi informēt sabiedrību un interešu grupas par upju baseinu apsaimniekošanu, iesaistīt tos ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumos – ietver 3 pasākumus, no kuriem divi tiek īstenoti (A1.1. un A1.2., termiņš 2021. g.), viens nav īstenots (A1.3. par izmaiņām upju baseinu apgabalu konsultatīvo padomju sastāvā, termiņš 2017. g.);

2. Samazināt ūdeņu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu stāvokli – ietver 9 pasākumus, no kuriem daļa tiek īstenota (A2.4.1., A2.4.2., A2.4.3., termiņš 2021. g., pasākuma A2.2.1., termiņš 2016. g. īstenošana ir apstājusies), taču pasākumi, kuru termiņš ir bijis noteikts 2017., 2018. g. nav īstenoti (A2.1, A2.3.);

3. Papildināt normatīvos aktus un plānošanas dokumentus ar nosacījumiem un informāciju par ūdens resursu apsaimniekošanu un aizsardzību – ietver 7 pasākumus, no kuriem 3 ir īstenoti (A3.3. , termiņš 2016. un A3.2., A3.7., 2017. g.), 2 tiek ieviesti (A3.5., termiņš 2019., A3.4., termiņš 2021. g.), 1 vēl nav uzsākts (A3.1.1., termiņš 2021. g), 1 nav īstenots (A3.6., termiņš 2018. g.);

4. Uzlabot pieejamību informācijai par ūdeņu resursiem un to stāvokli – ietver 2 pasākumus (termiņš 2018. g.), kas šobrīd tiek īstenoti projektu ietvaros;

5. Dažādas darbības upju baseinu apsaimniekošanas plānu kvalitātes uzlabošanai – ietver 9 pasākumus, no kuriem 2 ir ieviesti (A5.8., termiņš 2017., A5.1., termiņš 2018. g.), 6 tiek ieviesti (A5.2., A5.5., A5.6., termiņš 2018., A5.3., A5.4., termiņš 2021. g.), 1 pasākuma ieviešana nav uzsākta (A5.7., termiņš 2019. g.);

6. Samazināt dažādu slodžu radīto ietekmi uz ūdeņu stāvokli – ietver 5 pasākumus Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalos un 6 pasākumus Daugavas upju baseinu apgabalā (tostarp A6.6. attiecībā uz sadarbības veidošanu ar Krieviju un Baltkrieviju, kurš tiek īstenots) – nav īstenoti 2 pasākumi (A6.2., termiņš 2019., A6.3., termiņš 2020. g., pārējie ir daļēji īstenoti (A6.1.1., termiņš 2017., A6.1.2., A6.4., A6.5., termiņš 2021. g.).

Detalizētāka informācija par nacionāla mēroga pasākumiem iekļauta 1. tabulā.

Ņemot vērā upju baseinu apsaimniekošanas plānos norādītos termiņus, piemēram, attiecībā uz dažādiem informatīvajiem pasākumiem, var secināt, ka kopumā sabiedrība un dažādas ieinteresētās puses tiek informētas par upju baseinu apsaimniekošanas plāniem. Kā piemēri minami dažādi pētījumi un projekti, piem., Zemkopības ministrijas organizēts pētījums par agrovīdēs pasākumiem (“Uz rezultātiem balstītu agrovīdēs pasākumu ieviešanas iespēju novērtējums”, 2018), LVAF atbalstīts pētījums par mazo upju apsaimniekošanu (“Zemes īpašnieku, pašvaldību un valsts atbildība mazo upju apsaimniekošanai”, 2018), Upju baseinu konsultatīvo padomju darbība u. c.

Attiecībā uz normatīvo aktu grozījumu pasākumiem vērā ņemams fakts ir, ka ir izstrādāti un pieņemti Ministru Kabineta noteikumi attiecībā uz prasībām decentralizētajām kanalizācijas sistēmām (Nr. 384 “Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu”, 27.06.2017.), tomēr attiecībā uz dabas resursu nodokļa izmaiņām vai ūdensobjektu tīrīšanas un apsaimniekošanas noteikumu grozījumiem progress nav vērojams.

Attiecībā uz ekoloģiskā caurplūduma (E-flow) noteikšanu, aprēķināšanu, priekšlikumu izstrādi normatīvajos aktos var teikt, ka progress ir sasniegts, jo Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas ietvaros projektā ECOFLOW (2017-2019) ir notikušas gan projektā iesaistīto ekspertu apmācības, gan praktisku mērījumu veikšana, un, balstoties uz izstrādāto metodiku, pilotteritorijās tiks noteikti E-flow režīmi (2019.gada sākumā). Iepriekš minēto

aktivitāšu rezultātā tiks sagatavoti priekšlikumi izmaiņām normatīvajos aktos attiecībā uz E-flow jautājumiem. Dažādas aktivitātes, pētījumi un novērtējumi attiecībā uz papildus nacionāla mēroga pasākumu ieviešanu tiek īstenoti ar starptautisko (galvenokārt, INTERREG) un arī nacionālo projektu palīdzību.

1. tabula. **Nacionāla mēroga papildu pasākumu izpilde 2016.-2018. gadā**

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2018. g. beigās
Rīcības virziens	A1: Aktīvi informēt sabiedrību un interešu grupas par upju baseinu apsaimniekošanu, iesaistīt tos ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumos		
A1.1.	Organizēt izglītojošus pasākumus lauksaimniekiem (sadarbībā ar ZM, LLKIC, lauksaimnieku organizācijām), skaidrojot buferjoslu un citu agrovides pasākumu nozīmi un ieviešanu, rosinot LAP atbalsta pasākumus izmantot, lai samazinātu lauksaimniecisku darbību nelabvēlīgu ietekmi uz ūdeņiem.	2021	Daļēji īstenots. ZM īstenoja iepirkumu (BEF), kura ietvaros veica pētījumu par agrovides pasākumiem jaunā LAP ietvaros ("Uz rezultātiem balstītu agrovides pasākumu ieviešanas iespēju novērtējums", 2018).
A1.2.	Izmantot dažādus komunikācijas kanālus (informatīvus pasākumus, tiešus kontaktus, plašsaziņas līdzekļus, internetu utt.), lai svarīgākās mērķgrupas (pašvaldības, NVO, lauksaimniekus, mezsaimniekus, valsts pārvaldes iestādes, izglītības iestādes, īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekotājus, masu mediju pārstāvjus u.c.), informētu par apsaimniekošanas plāniem 2016.-2021.gadam, apspriestu plānu 2022.-2027. gadam izstrādi, iegūtu informāciju par to īstenotajiem ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumiem, iesaistītu mērķgrupas upju baseinu apsaimniekošanas plānošanai nepieciešamās informācijas ieguvē, izstrādātu un īstenotu kopīgus projektus, kas sekmē pasākumu programmas ieviešanu.	2016-2021	Procesā. UBA Konsultatīvās Padomes sanāksmes (organizē VARAM, uzstājas uzaicinātie eksperti). LVĢMC sagatavots un publicēts laika grafiks par 3.cikla UBAP izstrādi. Diskusijas un informācijas nodošana mērķgrupām dažādu INTERREG projektu ietvaros (piem., ECOFLOW, WBWB, GURINIMAS, NUTRINFLOW u.c.), kā arī LIFE integrētā projekta pieteikuma gatavošanas laikā.
A1.3.	Izstrādāt priekšlikumus grozījumiem upju baseinu apgabalu konsultatīvo padomju nolikumā, saskaņot tos ar konsultatīvo padomju pārstāvjiem.	2017	Nav īstenots
Rīcības virziens	A2: Samazināt ūdeņu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu stāvokli		
A2.1.	Veikt pētījumu par pārveidoto/ regulēto upju vai to posmu atjaunošanas nepieciešamību un vietām.	2017	Nav īstenots
A2.2.1.	Izstrādāt upju hidromorfoloģisko pārveidojumu apsekojuma un novērtējuma anketu.	2016	Izstrādāta apsekojuma anketa par kritušiem kokiem un bebru dambjiem, bet nav publicēta.
A2.2.2.	Datu vākšanā iesaistīt NVO un ieinteresētās sabiedrības grupas — makšķerniekus, mazo HES īpašniekus u.c.	2016-2021	Nav īstenots
A2.2.3.	Apkopot iegūto informāciju datu bāzē, pievienot būtiskāko informāciju par mazajām HES (HES derivācijas kanālā novadīto ūdeņu apjoms, HES attālums līdz upes grīvai un Baltijas jūrai vai Rīgas līcim u.c.). Izmantot minēto informāciju upju baseinu raksturojuma sagatavošanai 2018.gadā.	2016-2021	Nav uzsākts
A2.3.	Izvērtēt, pie kuriem aizsprostiem vai citiem šķēršļiem upēs ir nepieciešams nodrošināt zivju migrāciju.	2018	Nav uzsākts

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2018. g. beigās
A2.4.1.	Izvērtēt tiesību aktos jau noteiktās prasības par ūdeņu vides kvalitātei nepieciešamā hidroloģiskā režīma (environmental flow) nodrošināšanu, apzināt vajadzīgās izmaiņas un sagatavot priekšlikumus regulējuma papildināšanai.	2021	Daļēji īstenots. Projektā ECOFLOW (Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmā) veikts likumdošanas aktu izvērtējums. Priekšlikumu sagatavošana projekta ietvaros plānota 2019.gada sākumā.
A2.4.2.	Izstrādāt metodiku ūdeņu vides kvalitātei nepieciešamā hidroloģiskā režīma aprēķināšanai.	2021	Daļēji īstenots. Metodika tiks izstrādāta projekta ECOFLOW ietvaros līdz 2019.gada martam.
A2.4.3.	Veikt mērījumus šāda hidroloģiskā režīma aprēķiniem pēc izstrādātās metodikas.	2021	Daļēji īstenots. Projekta ECOFLOW ietvaros metodikas izstrādei tiek veikti mērījumi pilotteritorijās Ventas un Lielupes UBA mazajās HES. Gaujas UBA tiek šādi mērījumi veikti projekta WBWB ietvaros uz Vaidavas upes.
A2.5.	Sagatavot un īstenot plānu bebru dambju radītās ietekmes samazināšanai: A2.5.1. Izveidot tādu upju sarakstu, kurās bebru aizsprosti rada vislielāko negatīvo ietekmi (mazās un vidējās ritrālas upes); A2.5.2. Veikt pašvaldību aptauju, noskaidrojot vietas, kurās bebru dambji iepriekš minētajās upēs rada vislielāko kaitējumu, traucējot zemes lietošanu vai palielinot plūdu riskus; A2.5.3. Sastādīt nojaucamo dambju sarakstu prioritāšu secībā katrā upju baseinu apgabalā; A2.5.4. Sākt dambju nojaukšanu, vienlaikus vienojoties ar mednieku biedrībām par bebru skaita regulēšanu.	2021	Nav uzsākts
Rīcības virziens	A3: Papildināt normatīvos aktus un plānošanas dokumentus ar nosacījumiem un informāciju par ūdens resursu apsaimniekošanu un aizsardzību		
A3.1.	A.3.1.1. Izvērtēt ūdeņu izmantošanai piemēroto dabas resursu nodokļa likmju un nodokļa piemērošanas efektivitāti, sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos, ja tādi atzīti par nepieciešamiem. A.3.1.2. Rosināt atgriešanos pie finansēšanas modeļa "dabas resursu nodoklis atgriežas dabā" (visi valsts pamatbudžetā ieskaitītie dabas resursu nodokļa ieņēmumi tiek novirzīti vides aizsardzības projektu finansēšanai), lai ne tikai veicinātu dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, bet arī finansiāli atbalstītu vides aizsardzības pasākumu īstenošanu.	2021	Daļēji izpildīts. 23.11.16. Saeima pieņēma (spēkā no 01.01.17.) Dabas resursu nodokļa (DRN) likuma grozījumus, ar kuriem DRN ir jāmaksā arī lielajām HES, kā arī tika paaugstinātas nodokļa likmes par ūdeņu ieguvi.

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2018. g. beigās
A3.2.	Izstrādāt normatīvo regulējumu par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu (ūdensapgādes un kanalizācijas) sniegšanu un lietošanu, kā arī decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanu, lietošanu un uzskaiti, lai samazinātu vides piesārņojumu no centralizētajām kanalizācijas sistēmām nepieslēgtajām ēkām un būvēm un veicinātu jaunu pieslēgumu kanalizācijas tīkliem izveidi. Sagatavot nosacījumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrēšanas kārtību.	2017	Īstenots daļēji. VARAM izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu reģistrēšanas kārtību Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu", 27.06.2017. Pašvaldībās turpinās saistošo noteikumu izstrāde par decentralizēto kanalizāciju (33 pašvaldības līdz gada beigām ir izstrādāti saistošie noteikumi).
A3.3.	Noteikt vienotas prasības notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās sistēmās.	2016	Īstenots. Izstrādāti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu nodrošināšanu Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu", 27.06.2017
A3.4.	Rīkot informatīvus pasākumus, tikšanās un citos veidos sadarboties ar Latvijas Pašvaldību savienību, pašvaldībām, plānošanas reģionu administrācijām, lai skaidrotu upju baseinu apsaimniekošanas plānos noteiktos pasākumus, to sasaisti ar teritoriju plānojumiem un attīstības programmām, publisko ūdeņu apsaimniekošanu, pārrunātu sadarbību pasākumu ieviešanā.	2016-2021	Īstenots daļēji. LVĢMC sniedz nosacījumus teritorijas plānojumam izstrādei. VARAM iesaistās iespēju robežās.
A3.5.	Sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos, lai noteiktu prasības ūdens objektu apsaimniekošanai, neatkarīgi no objekta piederības, upju krastos esošo zemju īpašnieku atbildību par krastu sakopšanu.	2019	Īstenots daļēji. BEF un Latvijas Makšķerņu asociācijas LVAF finansēts projekts 2018.g. par mazo upju apsaimniekošanu ("Zemes īpašnieku, pašvaldību un valsts atbildība mazo upju apsaimniekošanai", 2018).
A3.6.	Sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas kārtību.	2018	Nav uzsākts.
A3.7.	Veikt grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem" - iekļaut jaunus riska ūdensobjektus un svītrot tos ūdensobjektus, kuri vairs nav klasificējami kā riska ūdensobjekti.	2017	Pabeigts. Ir iestrādāti grozījumi.
Rīcības virziens	A4: Uzlabot pieejamību informācijai par ūdeņu resursiem un to stāvokli		
A4.1.	Modernizēt ūdens monitoringa veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu.	2016-2018	Procesā. 2015.gadā tika īstenots KF projekts. 2016.gadā uzsākts KF 1.kārtas projekts "Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība"

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2018. g. beigās
A4.2.	<p>Modernizēt esošās vides informācijas sistēmas (t.sk. 2-Ūdens datu bāzi, piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu datu bāzi), nodrošinot dažādu datu bāzu savietošānu un efektīvu informācijas apmaiņu, atgriezenisko saiti.</p> <p>Datu bāzēs iekļaut informāciju par zivsaimniecības un dīķu saimniecībām un audzēto zivju apjomiem, lai ir iespējams novērtēt zivsaimnieciskās darbības ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un kvantitāti.</p>	2016-2018	Īstenots daļēji. Projekta INSURE ietvaros modernizēta Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu (PPPV) datu bāze, tostarp izstrādāta aplikācija PPPV atspoguļošanai. Daļēji informācija par zivsaimniecībām un to radīto ietekmi uz vidi (slāpekļa savienojumu aprites ciklā) pēģināta projekta GURINIMAS (Igaunijas-Latvijas pārobežu sadarbības programma) ietvaros. Vienotās vides informācijas sistēmas (VVIS) uzturēšanas līguma ietvaros pašā sistēmā tiek veikti uzturēšanas darbi, izmaiņas (pieejamā finansējuma ietvaros).
Rīcības virziens	A5: Dažādas darbības upju baseinu apsaimniekošanas plānu kvalitātes uzlabošanai		
A5.1.	<p>Izveidot precīzāku digitālo upju un ezeru datu slāni.</p> <p>Turpināt pārskatīt virszemes ūdensobjektu sateces baseinu robežas, atsevišķi izdalot upju un ezeru sateces baseinus un slodžu būtiski ietekmētās ūdensobjektu daļas, kā arī apvienojot blakus esošus identiskus ūdensobjektus (kur tas ir pieļaujams).</p>	2016-2018	Pabeigts. Ūdensobjekti pārskatīti, upju/ezeru slānis precizēts, ņemot vērā visu jaunāko pieejamo informāciju.
A5.2.	Ieviest jaunu modeli slodžu modelēšanai un analīzei.	2016-2018	Procesā. FYRIS modelis kā potenciāls modelēšanas rīks. LIFE integrētā projekta ietvaros plānots darbs pie SWAT modeļa.
A5.3.	<p>Stiprināt LVĢMC kapacitāti:</p> <p>A5.3.1. Apmācīt darbiniekus upju baseinu apsaimniekošanas un ūdeņu aizsardzības jautājumos.</p> <p>A5.3.2. Iesaistīties pieredzes apmaiņas pasākumos, iepazīstot labākās prakses piemērus upju baseinu apsaimniekošanā gan kaimiņū, gan citās ES valstīs.</p>	2016-2021	Daļēji īstenots. Galvenokārt notiek projektu ietvaros, piem., apmācība par ekoloģiskā caurplūduma aprēķināšanas principiem ECOFLOW projekta ietvaros, WBWB ietvaros pieredze aizsprostu nojaukšanā zivju migrācijas nodrošināšanai u.c.
A5.4.	Sadarboties ar Lietuvas un Igaunijas iestādēm, kas atbild par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu izstrādi un īstenošanu, ar mērķi sagatavot starptautiskus apsaimniekošanas plānus kopīgajiem upju baseiniem.	2016-2021	Daļēji īstenots. Ar Igaunijas institūcijām projekta WBWB ietvaros, darbs pie starptautiskā plāna daļas, uz otro UBAP izstrādi sagatavots arī "Roof report". Ar Lietuvu tiek uzturēti kontakti, jo Lietuvā upju baseinu apsaimniekošanas plāni tiek izstrādāti ārpakalpojuma ietvaros.

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2018. g. beigās
A5.5.	<p>A5.5.1. Nodrošināt virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes vai ekoloģiskā potenciāla novērtēšanas sistēmas pabeigšanu un starpvalstu salīdzināšanu (interkalibrāciju), kā arī dalību fizikāli-ķīmisko un citu ūdeņu kvalitātes rādītāju starpvalstu saskaņošanā ES līmenī.</p> <p>A5.5.2. Pāriet uz starptautiski saskaņotu, precīzāku ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanas sistēmu un attiecīgi uzlabot ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanai nepieciešamās datu ievākšanas metodes, sagatavot šo metožu aprakstus.</p>	2016-2018	Daļēji īstenots. Ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes interkalibrācija gandrīz pilnībā pabeigta (fitobentosa metode – izstrādes procesā).
A5.6.	<p>Veikt sagatavošanas darbus precīzāka pazemes ūdeņu raksturojuma sagatavošanai:</p> <p>A.5.6.1. Pārskatīt un precizēt pazemes ūdensobjektu izdalīšanu un to robežas, izdalītos pazemes riska ūdensobjektus, sagatavot jaunas pazemes ūdensobjektu kartes.</p> <p>A 5.6.2. Izvērtēt visus pašlaik pieejamos, bet neapkopotos vai nesistematizētos datus par pazemes ūdeņiem, sakārtot un papildināt datu bāzes, kas satur informāciju par pazemes ūdeņiem, t.sk. integrēt pētījumu u.c. rezultātus datubāzē „Urbumi”.</p> <p>A5.6.3. Apkopot un iegūt informāciju, kas nepieciešama pazemes ūdeņus ietekmējošo slodžu novērtēšanai, veikt slodžu modelēšanu.</p>	2016-2018	Daļēji īstenots. PŪO pārskatīti un izdalīti.
A5.7.	Izstrādāt vadlīnijas ekoloģiskā potenciāla noteikšanai.	2019	Nav uzsākts.
A5.8.	Atjaunot metodikas visu upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādei nepieciešamo iedalījumu (tipos, ūdensobjektos u.tml.) un novērtējumu veikšanai, tai skaitā, papildināt vai pārstrādāt kritērijus un to robežvērtības lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās darbības, kā arī hidromorfoloģisko pārveidojumu ietekmes būtiskuma novērtēšanai. Izstrādāt trūkstošās metodikas un apkopot tās metodiskā materiālā.	2016-2017	Pabeigts. Tiek uzlabotas, papildinātas nepieciešamības gadījumā.
A5.9.	Apkopot ziņas, kāda informācija pietrūka/ nebija pieejama upju baseinu apsaimniekošanas plānu 2016.-2021.gadam izstrādes laikā, sastādīt plānu un veikt nepieciešamās rīcības precīzākas un detalizētākas informācijas ieguvei nākamo apsaimniekošanas plānu izstrādes vajadzībām.	2016-2018	Procesā.
Rīcības virziens	A6: Samazināt dažādu slodžu radīto ietekmi uz ūdeņu stāvokli		
A6.1.1.	Apzināt problēmas un nepieciešamos pasākumus mazo upju aizsardzības uzlabošanai	2017	Daļēji īstenots, ieviešot LVAF projektu (BEF un Latvijas makšķernieku asociācijas īstenots projekts - “Zemes īpašnieku, pašvaldību un valsts atbildība mazo upju apsaimniekošanai”, 2018).

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2018. g. beigās
A6.1.2.	Iesaistīt ieinteresētās sabiedrības grupas upju (jo īpaši mazo) kopšanas un atjaunošanas pasākumos	2016-2021	Daļēji īstenots. Ikgadējās "Lielās talkas" ietvaros. Dažādu NVO, pašvaldību projektu ietvaros (pašvaldībām pieejams LVAF finansējums ūdeņu krastu zonu apsaimniekošanai un sakopšanai)
A6.2.	Izvērtēt zivsaimniecības un dīķu saimniecības darbības ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti un kvantitāti un sekmēt šīs ietekmes samazināšanu: A6.2.1. Veikt pētījumu par zivsaimniecības un dīķu saimniecības darbības ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti un kvantitāti un sagatavot priekšlikumus, kā šo ietekmi samazināt. A6.2.2. Ja pēc A6.2.1. punktā minētā pētījuma atzīts par nepieciešamu, sagatavot priekšlikumus papildu regulējumam zivsaimniecības un dīķu saimniecības objektu ietekmes uz ūdeņu vidi samazināšanai. A6.2.3. Īstenot A6.2.1. punktā minētajā pētījumā rekomendētos pasākumus.	2019	Nav īstenots
A6.3.	Veikt pētījumu, lai noteiktu dažādu piesārņojumu radošo avotu (komunālais sektors, rūpniecība, lauksaimniecība, mežsaimniecība, dabiskā notece utt.) radītās slodzes daļu Baltijas jūrā nonākošajā biogēnu slodzē, lai piesārņojuma radītājiem piemērotu efektīvus tā samazināšanas pasākumus.	2020	Nav īstenots.
A6.4.	Turpināt starpvalstu sadarbību un starptautisko līgumu slēgšanu par pārrobežu piesārņojuma samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu; kopīgas monitoringa programmas saskaņošana un kopīgs ekoloģiskās kvalitātes novērtējums.	2021	Daļēji īstenots. Sadarbība ar Igauniju un Lietuvu projektu ietvaros. Ar Baltkrieviju ir noslēgta vienošanās par datu apmaiņu.
A6.5.	Turpināt darbu pie Latvijas Republikas, Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas trīspusējā valdību nolīguma noslēgšanas par sadarbību Daugavas/Zapadnaja Dvina baseina ūdens resursu izmantošanā un aizsardzībā.	2021	Ir uzsāktas sarunas ar Baltkrieviju par divpusēja starpresoru līguma slēgšanu par sadarbību Daugavas baseinā.

3. Papildu pasākumu ieviešanas progress

Papildu pasākumi UBAP ir sagrupēti 9 rīcības virzienos:

- A1 - Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi;
- A2 - Samazināt ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem;
- A3 - Nodrošināt piesārņojuma riska novēršanu;
- A4 - Nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu;
- A5 - Nodrošināt mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu;
- A6 - Samazināt hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli;
- A7 - Uzlabot ezeru ūdensobjektu kvalitāti;
- A8 - Samazināt antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t. sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību;
- A9 - Nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens pieejamību.

Pasākumi attiecībā uz pirmajiem 8 rīcības virzieniem ir izvirzīti visos četros UBA, rīcības virziens A9 tikai VUBA. Pasākumu programmās ietvertie pasākumi pa UBA atšķiras tikai nedaudz, piemēram, pasākums „veikt izpēti par morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu kvalitāti ezera ietekā un iztekā, piedāvājot konkrētus risinājumus un ieviešot tos” ir izvirzīts tikai DUBA, pasākums „virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana” ir izvirzīts visos UBA, izņemot VUBA, taču teju visi pārējie pasākumi ir izvirzīti visos UBA – gan attiecībā uz centralizēto kanalizācijas tīklu paplašināšanu, lietuss notekūdeņu apsaimniekošanu, sanācijas darbiem, ūdensteču un ezeru tīrīšanu u. c. Pa UBA atšķiras vien to teritoriju/ūdensobjektu skaits, kuros attiecīgie pasākumi ir izvirzīti.

Līdz pasākuma progressa ziņošanas brīdim (2018. g.) bija plānots ieviest tādas pasākumus kā: A6.1./6.2. Pārskatīt HES apsaimniekošanas noteikumus [...] (2017. g.), A8.2. Pārskatīt ūdensobjekta sateces baseina robežas un pārbaudīt atbilstību ekoloģiskajam tipam (2017. g.). A6.1./6.2. nav izpildīts, kas, visticamāk, skaidrojams ar resursu trūkumu un pasākuma plašo ietvaru. Savukārt A8.2. ir izpildīts, jo šim uzdevumam ir bijis gan ieplānots finansējums, gan arī kā izpildītājs ir viena noteikta institūcija (LVGMC).

2019. gadā beidzas termiņš tādu plānoto pasākumu izpildei, kā:

- Ziemas zaļo zonu vai „rugāju lauku” uzturēšana [...], (A4);
- Veikt polderu uzturēšanas pasākumus (A6);
- Sagatavot ekspluatācijas noteikumus ezeru apkārtnes un ūdens izmantošanai (A7);
- Izstrādāt dabas aizsardzības plānu aizsargājama teritorijai (A7);
- Dabas aizsardzības plānā iekļaut nosacījumus par brīvās spoguļvirsmas platību, kāda nepieciešama ūdensputniem [...] (A7);
- Ūdensteču gultnes padziļināšana un infrastruktūras izbūve ūdens caurplūdes nodrošināšanai (tikai DUBA) (A6);
- Esošo artēzisko aku rekonstrukcija un jauna artēziskā urbuma izbūve (tikai DUBA) (A2).

Ir manāms progress attiecībā uz pasākumu, kas saistīti ar „rugāju lauku” uzturēšanu un polderu uzturēšanu, izpildi, tomēr paredzams, ka līdz 2019. gada beigām pasākumu varētu neizdoties īstenot visās paredzētajās teritorijās/ūdensobjektos paredzētajā apjomā. Lauksaimniecības sektorā izkliedētā piesārņojuma samazināšanai saimniecībām ir pieejams

atbalsta maksājums – rugāju lauku uzturēšana ziemas periodā, kas arī izskaidro rugāju lauku platību pieaugumu pa gadiem. Pozitīvi vērtējams ir tas, ka šāda veida pasākums tiek īstenots visos upju baseinu apgabalos, ne tikai UBAP pasākumu programmās noteiktajos ūdensobjektos.

Ir jāpievērš pastiprināta uzmanība pārējo pasākumu, kuru izpildes termiņš ir noteikts 2019. gads, ieviešanai, it sevišķi to, kuru izpildei nebūtu nepieciešami lieli finanšu līdzekļi (A7.2., A7.4., A7.7.). Piemēram, A6.8. pasākuma izpildi Kokneses novada pašvaldība ir paredzējusi arī savā attīstības programmā, taču paredzētās ieviešanas izmaksas ir augstas, tāpēc ieviešanas iespējas lielā mērā ir atkarīgas no tā, vai pašvaldība spēs rast finansējumu Daugavas gultnes padziļināšanai pie Likteņdārza (pasākums līdz 2018.gada beigām nav vēl īstenots). Pasākums A2.3. paredz artēzisko aku rekonstrukciju un jaunā artēziskā urbuma izbūvi Iršu ciemā, kas arī, diemžēl, vēl līdz 2018.gada beigām nav īstenots.

Ir uzsākta arī to pasākumu izpilde, kuru ieviešanas termiņš ir 2021. gads. Pozitīvi vērtējams ir esošais progress to pasākumu izpildē, kas vērsti uz centralizēto kanalizācijas tīklu paplašināšanu aglomerācijās, ūdensteču tīrīšanu un meliorācijas sistēmu atjaunošanu. Šie pasākumi tiek ieviesti Eiropas fondu finansētu projektu ietvaros. Pasākumu progress attiecībā uz rīcības virzienu A1 redzams 2. tabulā (situācija 2018. g. beigās).

2. tabula. Rīcības virziena A1 pasākumu izpilde 2016.-2018. gadā

DUBA	GUBA	LUBA	VUBA
A1: Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi			
A1.1. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošana, nodrošinot papildu notekūdeņu attīrīšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus. (2021)			
<i>Pasākumā ietvertu teritoriju skaits</i>			
1	2	0	1
<i>Teritoriju skaits, kurās pasākums ir/tiek īstenots</i>			
0	0	0	0
A1.2. Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus. (2021)			
<i>Pasākumā ietvertu teritoriju skaits</i>			
25	9	12	7
<i>Teritoriju skaits, kurās pasākums ir/tiek īstenots</i>			
12	7	9	5
<i>Teritorijas, kurās pasākums ir/tiek īstenots</i>			
Baldone (D414)	G205 (Sigulda)	Jūrmala (L100SP) (L102)	Aizpute (V018)
Ikšķile (D413SP)	G209 (Cēsis)	Jelgava (L108SP)	Ventspils (V029SP)
Jēkabpils (D476)	G215 (Valmiera)	Dobele (L111)	Roja (V089SP)
Kārsava (D514)	G220 (Smiltene)	Iecava (L127)	Liepāja (V004)
Ķekava (D414)	G303SP (Salacgrīva)	Ozolnieki (L127)	Tukums (V091)
Līvāni (D476)	G312 (Rūjiena)	Olaine (L129)	
Ludza (E248)	G316 (Valka)	Jaunolaine (L129)	
Ogre (D413SP)		Bauska (L143)	
Rīga (D413SP)		Mārupe ar Jaunmārupi (E032SP)	

DUBA	GUBA	LUBA	VUBA
Balvi			
Salaspils (D413SP)			
Lielvārde (D427SP)			
A1.3. Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000. (2021)			
<i>Pasākumā ietvertu teritoriju skaits</i>			
8	6	1	9
<i>Teritoriju skaits, kurās pasākums ir / tiek īstenots</i>			
3	4	0	8
<i>Teritorijas, kurās pasākums ir / tiek īstenots</i>			
Baltezers (D401)	G235 (Alūksne)		Priekule (V007SP)
Malta (D459)	G201 (Carnikava)		Kandava (V032)
Daugavpils (D487)	G201 (Ādaži)		Stende (V032)
	G262 (Saulkrasti)		Saldus (V054)
			Brocēni (V054)
			Auce (V066)
			Talsi (V069)
			Dundaga (V071)
A1.4. Pilotprojekti, kas ietver sajaukšanās zonu aprēķinus, atļauju nosacījumu pārskatīšanu un, ja nepieciešams, rīcības plāna izstrādi kopā ar operatoru, lai pakāpeniski samazinātu sajaukšanās zonu. (2021)			
<i>Pasākumā ietvertu teritoriju skaits</i>			
2	3	3	3
<i>Teritoriju skaits, kurās pasākums ir/tiek īstenots</i>			
0	0	0	0
A1.5. Mērsraga NAI uzbēruma dienvidu nogāzes pārveidošana ar situācijai atbilstošiem risinājumiem (Uzbēruma papildināšana, pieberot (uzskalojot) grunti; Nogāzes kopējā slīpuma samazināšana pārveidojot (norokot) tās augšējo daļu; Nogāzes nostiprināšana izmantojot armējošus risinājumus). (2021)			
<i>Pasākumā ietvertu teritoriju skaits</i>			
0	0	0	1
<i>Teritoriju skaits, kurās pasākums ir/tiek īstenots</i>			
--	--	--	0

Projektu, kas vērsti uz ūdenssaimniecības attīstību pasākuma A1.2. ietvaros, kopējais plānotais finansējums pa upju baseinu apgabaliem ir (iekļauti visi projekti – gan tie, kuriem 2018. gada beigās vēl norisinās lietvedība, gan tie, kurus iesākts īstenot):

- Daugavas upju baseinu apgabalā – 70 847 693,86 EUR;
- Gaujas upju baseinu apgabalā – 8 809 857,09 EUR;
- Lielupes upju baseinu apgabalā – 103 933 608,83 EUR;
- Ventas upju baseinu apgabalā – 6 394 656,08 EUR.

Projektu, kas vērsti uz ūdenssaimniecības attīstību pasākuma A1.3. ietvaros, kopējais plānotais finansējums pa upju baseinu apgabaliem ir (iekļauti visi projekti – gan tie, kuriem 2018. gada beigās vēl norisinās lietvedība, gan tie, kurus iesākts īstenot):

- Daugavas upju baseinu apgabalā – 8 310 212,15 EUR;

- Gaujas upju baseinu apgabalā – 9 092 801,91 EUR;
- Ventas upju baseinu apgabalā – 18 064 071,36 EUR.

Diemžēl līdz ziņojuma sagatavošanas brīdim (2018.gada decembris) nav uzsākti projekti notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošanai, kas bija izvirzīti 3 UBA pasākumu programmās: Lubānā (Daugavas UBA), Smiltēnē un Salacgrīvā (Gaujas UBA), Vaiņodē (Ventas UBA). Tā kā ES fondu finansējums NAI uzlabošanai šajā finanšu periodā (2014.-2020. g.) nav paredzēts, maz ticams, ka šādi projekti notiks. Tomēr kopumā var secināt, ka ir novērojama pozitīva tendence iedzīvotāju radītā piesārņojuma (ar notekūdeņiem) samazināšanā. Galvenais finansējuma avots ūdenssaimniecības projektiem ir Kohēzijas fonds.

Lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijās esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana (rīcību virzienu A4 un A5 pasākumi), kas ietver arī videi draudzīgu elementu ieviešanu atjaunošanas darbos, aktīvi notiek visu UBA teritorijās, ne tikai UBAP 2. cikla pasākumu programmās iekļautajās teritorijās. Šo projektu ietvaros notiek gan ūdensteču tīrīšana, gan polderu sistēmu uzturēšana un sūkņu staciju rekonstrukcija, tādējādi kopumā sekmējot ūdeņu stāvokļa uzlabošanu, kā arī mazinot plūdu riska draudus. Galvenie meliorācijas projektu finansētāji ir ERAF un ELFLA.

Šo projektu kopējais finansējums pa upju baseinu apgabaliem, apkopojot gan teritorijas, kas ir iekļautas pasākumu programmā, gan teritorijas, kas nav iekļautas pasākumu programmā, ir (apkopotī gan projekti, kas ir noslēgti 2018. gada beigās, gan tie, kas ir iesākti vai tiek projektēti):

- Daugavas upju baseinu apgabalā – 30 488 988 EUR;
- Gaujas upju baseinu apgabalā – 5 619 944 EUR;
- Lielupes upju baseinu apgabalā – 16 863 118 EUR;
- Ventas upju baseinu apgabalā – 14 481 892 EUR.

Visos 4 UBA ir izvirzīti ar piesārņoto vietu sanāciju saistīti pasākumi (rīcības virziens A3). Daugavas UBA bija plānoti sanācijas darbi 5 piesārņotās teritorijās. Līdz 2018. g. beigām ir īstenots vienas vietas (Sarkandaugavas) sanācijas projekts ar Šveices valdības atbalstu. Projekts tika līdzfinansēts Latvijas un Šveices sadarbības programmas ietvaros. Tā kopējais finansējums bija 15 300 000 CHF jeb 13 207 901 EUR.

Gaujas UBA pasākumi, kas saistīti ar sanācijas darbiem, ir izvirzīti vienā teritorijā (Inčukalna gudrona dīķi), un šobrīd norisinās projekts „Vēsturiski piesārņoto vietu „Inčukalna sērskābā gudrona dīķi” sanācija”, 2. posms. Tā kopējais finansējums ir 29 699 996,60 EUR (no tā 24 869 084.61 EUR ir ERAF finansējums). Projekta noslēgums gaidāms 2023. gadā.

Lielupes UBA piesārņotās vietas sanācijas pasākums paredzēts vienā vietā (sadzīves atkritumu izgāztuve “Kūdra”), par kuru šobrīd nav informācijas, ka būtu plānoti/iesākti darbi.

Ventas UBA ar sanācijas darbiem plānots pasākums paredzēts 4 vietās. Vienā no tām (SIA “Ventpils nafta” teritorijā) ir uzsākta sanācijas darbu plānošana.

Šo pasākumu ieviešanas termiņš ir noteikts 2021. gads, tomēr, ņemot vērā to, ka daļā pasākumā ietvertu teritoriju nav uzsākti pat plānošanas darbi, paredzams, ka tos ieviest neizdosies. Tas saistāms ar augstajām sanācijas darbu veikšanas izmaksām.

Visos UBA ir izvirzīts uzdevums (rīcības virziens A2), kura termiņš nav noteikts – tas ir jāpilda nepārtraukti – neizmanto artēzisko urbumu tamponāža visu UBA teritorijās, tādējādi uzlabojot pazemes ūdeņu aizsardzību pret potenciāla piesārņojuma draudiem. Laikā no 2016. g. līdz 2018. g. beigām tamponēto urbumu skaits ir:

- Daugavas upju baseina apgabalā – 84,
- Gaujas upju baseina apgabalā – 20,
- Lielupes upju baseinu apgabalā – 15,

- Ventas upju baseinu apgabalā – 10.

Ņemot vērā, ka minētajā skaitā ietilpst tikai oficiāli reģistrētie tamponāžas gadījumi (atbilstoši izsniegtās licences nosacījumiem likvidācijas akta kopijas ir iesniegtas Valsts ģeoloģijas fondā), reālais tamponēto urbumu skaits varētu būt lielāks.

Attiecībā uz ūdeņu pārvaldību vērsti pasākumi (rīcības virziens A7), piemēram ūdenstilpju un ūdensteču tīrīšana, krastu labiekārtošana, kā arī apsaimniekošanas plānu izstrāde, tiek īstenoti tikai nelielā daļā no pasākumos izvirzīto teritoriju. Šāda veida pasākumu ieviešana tiek veikta dažādu projektu ietvaros, kurus finansē Latvijas Vides Aizsardzības Fonds (LVAf). LVAf 2018. gadā ir piešķīris finansējumu vairākām pašvaldībām to teritorijās esošo ūdeņu apsaimniekošanas plānu un ekspluatācijas noteikumu izstrādei.

- Daugavas upju baseinu apgabalā ir atbalstīti 6 projekti (kopējais LVAf finansējums 43 040 EUR);
- Gaujas upju baseinu apgabalā ir atbalstīti 4 projekti (kopējais LVAf finansējums 24 248 EUR);
- Lielupes upju baseinu apgabalā ir atbalstīti 2 projekti (kopējais LVAf finansējums 16 534 EUR);
- Ventas upju baseinu apgabalā ir atbalstīti 2 projekti (kopējais LVAf finansējums 16 231 EUR).

No minētajiem projektiem lielākā daļa attiecas uz teritorijām, kas nav noteiktas pasākumu programmā, taču tie sniedz ieguldījumu kopējā ūdeņu kvalitātes uzlabošanā.

Uz praktiskām aktivitātēm orientētu projektu īstenošanai LVAf piešķīris finansējumu (konkursa kārtībā 2017. g.):

- Daugavas UBA 8 projektiem (kopējais LVAf finansējums 230 315 EUR);
- Gaujas UBA – 7 projektiem (kopējais LVAf finansējums 163 903 EUR);
- Lielupes UBA – 4 projektiem (kopējais LVAf finansējums 72 900 EUR);
- Ventas UBA – 5 projektiem (kopējais LVAf finansējums 173 409 EUR).

Arī šie projekti tikai daļēji aptver tās teritorijas, kas ietvertas pasākumu programmā, tomēr tie sniedz ieguldījumu kopējā ūdeņu kvalitātes uzlabošanā. Arī 2018. g. ir bijis izsludināts konkurss projektiem aktivitātē „Plānošanas dokumentu izstrāde publisko ūdeņu pārvaldībai” un „Publisko ūdeņu praktiskā pārvaldība” (LVAf), un projekti, kuriem tiks piešķirts finansējums, tiks izvērtēti 2019. gada sākumā (49 iesniegti projekti).

Secinājumi

- Kopumā jāsecina, ka pasākumi ūdens kvalitātes uzlabošanai tiek īstenoti daudzviet Latvijā, visos upju baseinu apgabalos. Kopš upju baseinu apsaimniekošanas plānu 2016.-2021.gadam apstiprināšanas valsts mērogā ir pieņemti jauni Ministru Kabineta noteikumi par decentralizētajām kanalizācijas sistēmām, kā arī veikti grozījumi Ministru Kabineta noteikumos par riska ūdensobjektiem.
- Ņemot vērā upju baseinu apsaimniekošanas plānos norādītos termiņus, piemēram, attiecībā uz dažādiem informatīvajiem pasākumiem, var secināt, ka kopumā sabiedrība un dažādas ieinteresētās puses tiek informētas par upju baseinu apsaimniekošanas plāniem. Dažādas aktivitātes, pētījumi un novērtējumi attiecībā uz nacionāla mēroga pasākumu ieviešanu tiek īstenoti ar starptautisko un nacionālo projektu palīdzību.
- Pozitīvi vērtējams ir esošais progress to pasākumu izpildē, kas vērsti uz centralizēto kanalizācijas tīklu paplašināšanu aglomerācijās, ūdensteču tīrīšanu un meliorācijas sistēmu atjaunošanu. Šie pasākumi tiek ieviesti Eiropas fondu finansētu projektu ietvaros.
- Tāpat ir manāms progress attiecībā uz pasākumu, kas saistīti ar „rugāju lauku” uzturēšanu un polderu uzturēšanu, izpildi, tomēr paredzams, ka līdz 2019. gada beigām pasākumu varētu neizdoties īstenot visās paredzētajās teritorijās/ūdensobjektos paredzētajā apjomā. Lauksaimniecības sektorā izklīdētā piesārņojuma samazināšanai saimniecībām ir pieejams atbalsta maksājums – rugāju lauku uzturēšana ziemas periodā, kas arī izskaidro rugāju lauku platību pieaugumu pa gadiem. Pozitīvi vērtējams ir tas, ka šāda veida pasākums tiek īstenots visos upju baseinu apgabalos, ne tikai UBAP pasākumu programmās noteiktajos ūdensobjektos.
- Tādi pasākumi kā ūdenstilpju un ūdensteču tīrīšana, krastu labiekārtošana, kā arī apsaimniekošanas plānu izstrāde, tiek īstenoti tikai nelielā daļā no pasākumos izvirzīto teritoriju. Šāda veida pasākumu ieviešana tiek veikta dažādu projektu ietvaros, kurus finansē Latvijas Vides Aizsardzības Fonds (LVAF). LVAF 2018. gadā ir piešķīris finansējumu vairākām pašvaldībām to teritorijās esošo ūdeņu apsaimniekošanas plānu un ekspluatācijas noteikumu izstrādei, kā arī praktisku aktivitāšu veikšanai.
- Daudzos gadījumos UBAP plānotais finansējuma apjoms ir bijis nepietiekams - gan kopējo izmaksu pieauguma dēļ, gan neparedzētu apstākļu dēļ (piem., nozīmīgāks piesārņojuma apjoms piesārņotajā teritorijā, tādējādi sadārdzinot sanācijas darbu izmaksas). Ievērojami ir pieaugušas arī būvniecības darbu izmaksas, kas var ietekmēt, piemēram, ūdenssaimniecības jomas projektu rezultātus. Daļai pasākumu UBAP pasākumu programmās bija norādīts, ka finansējuma avots nav zināms, ka jāmeklē papildu līdzekļu avoti, turklāt norāde bieži bija vispārīga, piem. „pašvaldību budžeti”. Tāpēc arī ne visiem darbiem finanšu līdzekļi ir pieejami, pat ja vajadzīgā summa bija ielānota pareiza.
- Tā kā UBAP ir nesaistošs statuss – atbildība ir tikai VARAM, LVĢMC un VVD, būtu vajadzīgs esošo pasākumu ieviešanas mehānismu izvērtējums un priekšlikumi to uzlabošanai.
- Izvērtējums par negaidītiem ekstrēmiem apstākļiem, kas, iespējams, radīja šķēršļus pasākumu ieviešanai, uz šī ziņojuma sagatavošanas brīdi nav veikts. Tomēr, ņemot vērā īpaši ekstrēmos dabas apstākļus 2017. g. beigās (ilgstošas, spēcīgas lietavas), un 2018. gada sauso veģetācijas sezonu, ūdeņu kvalitātes rādītāji varētu neatspoguļot patieso īstenoto pasākumu efektu. Lai gan pašu pasākumu ieviešanu šie laikapstākļi nekavēja, iespējams, tiem bija/var būt ietekme uz kopējo ūdeņu kvalitāti.

Pasākumu programmas izpildes progresa 2016.-2018. gadā aprēķināto izmaksu un izpildes novērtējuma skaidrojums

Ziņojumā Eiropas Komisijai pasākumu izpilde UBA novērtēta, balstoties uz katrā atsevišķā pasākumā ietverto teritoriju/objektu skaitu un to teritoriju/objektu skaitu, kurā pasākums tiek/ir izpildīts. Katrā teritorijā pasākuma izpilde tika novērtēta skalā no 0 (ja nav ziņu par pasākuma izpildi/pasākums netiek pildīts) līdz 1 (ja pasākums ticis izpildīts). Gadījumā, ja pasākums tiek ieviests ilgstoši un ir zināms mēnešu skaits, kurā norisinās ar pasākuma ieviešanu saistītas aktivitātes, kā, piemēram, tas ir Eiropas Fondu atbalstītu projektu gadījumā, pasākuma izpilde tika novērtēta, ņemot vērā mēnešu skaitu kopš projekta sākuma datuma (piemēram, ja projekts ilgst 36 mēnešus un kopš uzsākšanas brīža ir pagājuši 12 mēneši, tā izpildes progress novērtējams sekojoši: $12/36=0.33$). Tā kā ziņojumā Eiropas komisijai bija nepieciešams norādīt līdz šim iztērēto finansējuma apjomu pasākumu ieviešanai, tās tika aplēstas līdzīgi kā izpilde (piemēram., ja projekta kopējais finansējums ir 40 000 EUR un tas kopumā ilgst 36 mēnešus, bet kopš projekta uzsākšanas brīža ir pagājuši 12 mēneši, tad aprēķins ir sekojošs: $12*40\ 000/36=13333.33$ EUR).

Papildu pasākumu ieviešanas izmaksu skaidrojums

A1 - Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi

Pasākumi tiek ieviesti Eiropas fondu atbalstītu projektu ietvaros. Aprēķinu veikšanai tika izmantota publiski pieejamā informācija par projektu finansējumiem. Tika izmantotas norādītās kopējā finansējuma vērtības.

Pasākumu izpildes progresa ziņojumā Eiropas Komisijai tika aplēsts arī līdz šim izlietotais projektu finansējums, kas tika aprēķināts proporcionāli laika periodam kopš projekta uzsākšanas brīža. Arī pasākuma ieviešanas statuss tika novērtēts procentos proporcionāli laika periodam, kopš projekta uzsākšanas brīža. Tādējādi, punktveida piesārņojuma samazināšanai līdz 2018.gada beigām aprēķinātais finansējuma izlietojums Daugavas UBA ir 15,326 milj. EUR, Gaujas UBA – 4,925 milj. EUR, Lielupes UBA – 28,878 milj. EUR, Ventas UBA – 4,093 milj. EUR.

A2 - Samazināt ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem

A2 rīcības virziens ietver pasākumu „nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās [...]”, kura izpildes rezultāts ir izstrādāti pašvaldību saistošie noteikumi – to izmaksas līdz šim nav novērtētas.

Šajā rīcības virziena īstenošanai izvirzītā pasākuma „neizmanto to artēzisko urbumu tamponēšana” ieviešanas izmaksas nav viennozīmīgi novērtējamas, jo dažādu artēzisko urbumu tamponāžas darbu izmaksas atšķiras, kā arī tās sedz privātais vai pašvaldību finansējums. Pieņemot, ka aptuvenās tamponāžas izmaksas ir 20 EUR/m un vidēji viena artēziskā urbuma tamponāža izmaksā 1780 EUR, Daugavas UBA pasākuma ieviešanas izmaksas ir 149 520 EUR, Gaujas UBA – 35 600 EUR, Lielupes UBA – 26 700 EUR, Ventas UBA – 17 800 EUR.

A3 - Nodrošināt piesārņojuma riska novēršanu

Visos 4 upju baseinu apgabalos ir izvirzīti ar piesārņoto vietu sanāciju saistīti pasākumi un tikai vienā no pasākumā ietvertajām teritorijām tas ir īstenots, līdz ar to tikai Sarkandaugavas sanācijas projekta izmaksas ir zināmas. Pēc publiski pieejamās informācijas, kopējais projekta finansējums ir bijis 15 300 000 CHF jeb 13 207 901 EUR. Gudrona diķu sanācijas projekta izmaksas un informācija par līdz šim izlietotā finanšu apjomu, kas iekļauta ziņojumā, iegūta sazinā ar Valsts Vides dienestu, un kopējais apgūtā finansējuma apjoms līdz 2018.gada decembra beigām ir 10 033 140 EUR.

A4 - Nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu

A5 - Nodrošināt mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu

A4 rīcības virzienā ir izvirzīti pasākuma saistībā ar rugāju lauku uzturēšanu, izmaksas aprēķinātas, balstoties uz rugāju lauku ziemas periodā platībām un aprēķinot atbalsta maksājumu apjomu (ziņojumā iekļauta aprēķinātā atbalsta maksājumu summa par 3 gadiem, Lauku atbalsta dienesta piešķirtais atbalsta maksājums par 1 ha rugāju lauku ir 87 EUR). Tomēr, ņemot vērā, ka apstiprinātajos upju baseinu apsaimniekošanas plānos nav bijušas norādītas konkrētas teritorijas ūdensobjektos, tad nav iespējams korekti novērtēt, vai pasākums ir efektīvi ieviests. Tāpēc ziņojumā iekļautajā novērtējumā šim pasākumam nav atzīmēts pozitīvs progress pie izpildes.

Šajos rīcības virzienos iekļautajos pasākumos saistībā ar meliorācijas sistēmu atjaunošanu lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijās notiek galvenokārt ELFLA finansētu projektu ietvaros, un kopējās izmaksas pa UBA aprēķinātas, izmantojot Valsts SIA "Zemkopības Ministrijas Nekustamie Īpašumi" rīcībā esošo informāciju par projektu kopējiem finansējumiem. Meliorācijas sistēmu atjaunošanas pasākumos panāktais progress novērtēts, salīdzinot atjaunoto posmu atrašanās vietas un UBA plānoto ūdensobjektu uzskaitījumu šim pasākumu veidam.

A6 - Samazināt hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli

Šajā rīcības virzienā iekļauti vairāki pasākumi, taču, lai gan vietumis tie ir izpildīti, trūkst informācijas par to ieviešanas izmaksām. Attiecībā uz mazajās hidroelektrostacijās īstenoto pasākumu progresu Mazās hidroenerģētikas asociācija sniedza informāciju, ka kopš 2016.gada nav īstenots neviens pasākums galvenokārt nepietiekama finansējuma dēļ. Pasākumi saistībā ar polderu uzturēšanu un ūdensteču tīrīšanu tiek īstenoti ERAF un ELFLA projektu ietvaros, kuru kopējo finansējumu apmēri ir publiski pieejami – tie arī izmantoti pasākuma izmaksu novērtēšanā.

A7 - Uzlabot ezeru ūdensobjektu kvalitāti

No A7 rīcības virzienā iekļautajiem pasākumiem laikā posmā no 2016. g. līdz 2018. g. izpildīti tikai daži no pasākumiem atsevišķās teritorijās, kuru ieviešanas izmaksas gan vairumā gadījumu nav zināmas. Pārskatā izmantotais kopsavilkums par rīcības virzienam A7 atbilstošo projektu (tostarp ārpus pasākumu programmām ietvertajās teritorijās, kas nav iekļautas ziņojumā Eiropas Komisijai) izmaksām iegūts no publiskās informācijas LVAF mājaslapā, piemēram, ir iekļautas izmaksas par īstenotā monitoringa veikšanu ezeros.

A8 - Samazināt antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t. sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību

Šajā rīcības virzienā izvirzītie pasākumi pamazām tiek īstenoti, piemēram, attiecībā uz papildus monitoringa veikšanu, un ziņojumā izmantotās izmaksas ir Daugavas UBA 210 000 EUR, Gaujas UBA 135 000 EUR, Lielupes UBA 84 000 EUR, Ventas UBA 189 000 EUR.

A9 - Nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens pieejamību

Pasākuma ieviešanas izmaksas nav zināmas un nav arī ziņotas.

Kopējās pasākumu īstenošanas izmaksas un pasākumu īstenošanas progress upju baseinu apgabalos norādīts 3.tabulā.

3. tabula. **Sasniegtais progress un izmaksas pasākumu ieviešanā 2016.-2018. gadā**

Upju baseinu apgabals	Kopējās izmaksas līdz 2018.gada beigām, EUR	Tostarp Eiropas Savienības fondu līdzfinansējums līdz 2018.gada beigām, EUR	Sasniegtais pasākumu ieviešanas progress, %
Daugavas UBA	35 138 066.64	10 913 257.25	36.0 %
Gaujas UBA	17 711 872.55	12 263 814.27	24.5 %
Lielupes UBA	34 121 647.10	17 099 981.59	50.1 %
Ventas UBA	10 594 353.29	7 546 028.92	31.0 %